

VILÁGHÁBORÚ ÉS ISTEN IGÉJE

ÍRTA

RAFFAY SÁNDOR.

Ára 1.50 K.

BUDAPEST, 1915

KÓKAI LAJOS BIZOMÁNYA

IV., Kamermayer Károly-utca 3. sz.

Az Úr látogatása.

*Mikor közeledett, látván a várost, sírt azon Jézus, mondván: Vajha megismerted volna te is, csak e te mostani napodon is, amik neked a te békességedre valók, de most elrejtettek a te szemeid elől. Mert jönnek reád napok, mikor a te ellenségeid palánkot építenek és körülvesznek téged mindenfelől megszorítanak téged és a földre tipor-
nak téged és a te fiaidat tebenned, és nem hagynak tebenned követ kövön, mivelhogy nem ismerted meg a te meglátogatásodnak idejét.*

(Lukács ev: 19,19—41)

Evangélikus egyházunk ősidőktől fogva minden évben megemlékezik Jeruzsálem pusztulásáról. Annak a városnak a pusztulásáról, amelyben hajdan az Isten egyetlen temploma állott, amely az Úr kiválasztott népének fővárosa volt, amelyről mindenki azt hitte, hogy az Úr kivált ságos kegyében és oltalmában áll. És

mégsem kímélte meg e várost az Isten. Sőt borzalmas sorsot jövendölt neki a Messiás. Hogy ellenség támad ellene, hogy kövön kő benne nem marad, hogy szét-szórják a lakóit az egész világon, mert elpártoltak az Istentől, mert az Úr szavának és intésének megértésére vakok és süketek maradtak. Jézusnak is fájt a szíve, mikor mindezt megmondotta. Sírt a városon, de nem másíthatta meg az Isten igazságos büntetését. Mindent törvény szerint cselekszik az Isten. A gonoszság büntetést von magára, a hitetlenség elvettetést. Csak a hitnek van meg a méltó jutalma Isten kegyelmében, Isten áldásában.

Amit Jézus Jeruzsálemről megjövendölt, egy emberöltő múlva csakugyan bekövetkezett: Jeruzsálem elpusztult, lakosai szétszóródtak. Áll ugyan még most is egy város Jeruzsálem helyén, de abban hiába keressük ma már az Úr templomát, azt a régit, amelyben Jézus is hirdette a világmegváltó ígéretet. Jeruzsálemből, ami az Uré volt elpusztult, ami pedig megmaradt, az jórészt már nem az Uré, mert pogányok foglalták el az Isten kiválasztott népének a helyét.

Csak Jeruzsálem sorsának emiékezte maradt meg nekünk örök tanulságul. Ezért elevenítjük meg minden évben Jeruzsálem

pusztulásának az emlékezetét. Mert amiket megírtak, azokat a mi tanulságunkra írták meg. S ez a tanulság ma annál hasznosabb lehet, mert egy világháború minden félelme és borzalma ránk szakadt. Ma már ez ország gyermekei, ifjai százával és ezrével fekszenek holtan vagy sebesülten a fegyver gyilkoló ütéseitől. Ma már talán azoknak is sírni és gyászolni volna okuk, akik gondtalan mosolygással beszélnek a csaták hőseiről. Ma a nemzet a maga egészében és a nemzet minden egyes tagja a legnagyobb megpróbáltatást éli át. Világháború dúl körülöttünk. Világháború, a milyenről mit sem tud a múlt, övökké beszélni fog a jövő. Es e világháború egyik hatalmas tényezője ma a *mi* magyar nemzetünk, amely a megpróbáltatásnak oly óriási terhét viseli el ma, amilyent nem viselt még soha. Mert most léte, élete, megmaradása forog a kockán. Mindenkinek meg kell ma értenie, hogy az Úr meglátogatásának komoly idejét éljük át. Mi vezesen bennünket e komoly időkben? Jeruzsálemnek el kellett pusztulnia, mert megölte a prófétákat, akiket az Isten küldött hozzája, mert nem akarta megérteni a meglátogatás szent pillanatait, és nem tért rá idejében Isten útjaira.

Úgy tetszik nekem, hogy abban a háborúban, amely reánk szakadt, ellenségeinkre illenek ezek a szavak. A királygyilkosokra és azok barátaira. Akik gonoszságot cselekedtek és a gonoszok mellé állottak. Akik elvetve a becsület és igazság köntösét, a maguk puszta mezében, az alattomos haszonlesés, a kulturátlan lelki elvadulás, az önös érdekhajhászat rút mezében mutatkoztak be a világnak. Nem volt bennük az igazságnak egyetlen paránya, az őszinteségnek egyetlen ígéje, a becsületességnek egyetlen vonása. Nem volt bennük az Isten ígéjének sem ismerete, sem kívánása. Hamisul, ravaszul, gonoszul, megromlott lélekkel, orgyilkosok bandájává lettek. Koronás fők hazudoztak nyíltan, szemérmetlenül, bujkáltak éretlen gyerkőcök háta mögé, cselekedtek olyan dolgokat, amelyeket megvallani pirultak, de amelyekért bűnhődniök kell.

Nem tűnt-e fel már mindenkinek, hogy ma a békés emberek nem félnek a háborútól, nem rettegnek a fegyver borzalmaitól, nem siratják vigasztalanul a harcba menőket és a harcbamenők mintha csak nem is a halállal lenne találkozásuk, jókedvvel, derülten, örömmel, elszánással mennek a csatába? Mi történt a mi népünkkel?

Hogyan változhatott meg egyszerre ily nagyon? Belső bajainkat torzsalkodásainkat is milyen hirtelen elfeledtük? Hova lett a pártok embertelen, orcapirító viszálykodása? Hol van a nemzetiségek szét-húzása, hol a szocialisták nemzeti közönyössége, kéjelgő világpolgársága, hol az elégtelen társadalmi rétegek zajongása? Mind egyé lettünk egy nagy gondolatban, amelyet talán nem is gondolt végig, de önkéntelenül érez mindenki: hogy nekünk ebben a borzalmas világháborúban az Isten gondviselése különleges szép szerepet szánt. Most nem a nyers erőnek, nem is az őstől öröklött hősiességnek, nem a személyes bátorságnak és vitézségnek a megmutatásáról van csupán szó. Hanem szó van egy szent hivatás betöltéséről. Mi ma öntudatlanul is azzal a szent meggyőződéssel szállunk a harcba, hogy Isten végtelen kegyelme minket választott ki eszközül arra, hogy egy gonosz, lélekben megromlott, minden szentet lábbal tipró, Istentől elpártolt népet megbüntessünk a gonoszságáért. Azért nem ül ma félelem a szemekben, azért nem száll ma gyász a lelkekre, tépelődés a szívekbe, mert mindenki érzi, azok is, akik harcba szállnak, azok is, akik őket szerető szívük-

ről odabocsátják, hogy ebben a világháborúban, amelyet a megromlott emberi lelkek szövetkezése idézett fel, nekünk szánta az Isten kegyelme a legszebb, a legnemesebb szerepet, hogy legyünk büntető ostor az Isten kezében, legyünk tisztító orkán a népek világában, legyünk elsőprő vihar egy szebb és boldogabb jövő szolgálatában.

De ez a tudat ne tegyen azért elbizakodottakká. Öntudatunkat erősítse csak, hogy annál több buzgósággal tölthessük be szent hivatásunkat, annál kevesebb panasz fakadjon fel szívünkben a világháború megpróbáltatásai között. Lehetséges, hogy sok gyászt hoz majd reánk ez a háború, de szégyent egy parányit sem hozhat soha. Talán nagy siralom kél majd e háború nyomán, de gyalázatot reánk nem boríthat. Ti katonák, kedves barátaink, fiaink, büszkeségeink, azzal a tudattal szálljatok harcba, hogy ti oda nem öldökölni mentek, hanem eszközei vagytok az Isteni akaratnak. Azzal a tudattal zúduljatok rá az ellenségre, hogy ti igaz ügyet védtek Isten akaratából, emberek javáért, népek nyugalmaért. Világtörténeti nagy hivatás részese ma mindenitek; a ti fegyvereitek-

nek győzniök kell, különben a gazok és a gyilkosok uralma tovább tart; a ti nyomotokon új világnak kell kisarjadnia, különben tovább nyomorgunk, bizonytalankodunk, tépelődünk vigasztalanul. Könyezve bár, de büszkén bocsátunk el titeket a harcok mezejére, mert ti nagy világtörténelmi hivatást töltötök be most: Isten eszközei vagytok egy új világ megteremtésének szent munkájában!

S míg ti oda messze, az idegen földön, idegen népek között Isten ostromaiként írtjátok a gonoszt, hogy diadalt ülhessen a jó, addig mi itthon szintén nem ülünk tétlenül. Nem is ülhetünk. Vétkeznénk gyermekeink, testvéreink, barátaink, szenvedő honfitársaink ellen, akik életüket teszik kockára érettünk, vétkeznénk az Isten ellen, akinek egy világ átalakításához minden lélekre szüksége van.

Mert amit Jézus Jeruzsálem pusztulásáról mondott, nekünk is szól, nemcsak az ellenségnek. Nekünk is szól, hogy ez az idő nehéz és komoly meglátogatás ideje, amelyet meg kell értenünk, amelyet meg kell becsülnünk. Meglátogatás ideje ez, amelynek meg kell változtatnia mindnyájunk lelkét és gondolkodását. Ma még csak a kezdetén vagyunk a megpróbál-

tatásoknak. Ma még nem zúdult ránk a világháború minden borzalma. Eddig is van már siratni valónk, de lesz még ezután is. Ma még csak sebesült és elesett hőseink vannak, de a háború rémes kísérete: a gyász, az ínség, a döghalál még nem kopogtat minden ház ajtaján. De azért meg kell értenie mindenkinek, hogy komoly meglátogatás ideje virradt ránk. Nekünk is szól az Úrnak szava: Vajha megértetted volna legalább e te mostani napodon, mik szolgálnak békességedre!

Mi idézte elő e borzalmas világháborút? Népek gonoszsága! Térjünk meg hát, kiki a maga gonoszságából vagy gyarlóságából az Isten igazságához!

Versengés, irigység, gyűlölködés teremtette meg ezt a háborút. Irtsa hát ki mindenki a maga szívéből a rút érzéseket!

Hitetlenség, elvetemült romlottság, mely orgyilkot ragad, mely életet olt, vetette el a népek viszálykodásának a magvát. Míg nemzetünk virága a csatatéren, addig mi itthon, a tulajdon szívünkben irtsuk hát ki a hitetlenség, romlottság, viszálykodás dudvái! Mert ha nem vagyunk mind az Isten eszköze a gonosz irtásban, akkor félmunkát végzünk, akkor a jó

diadala nem lehet teljes, nem is maradandó, akkor nem mind teljesítjük szent hivatásunkat. Legyünk erősebbek a hitben, kitartóbbak a jóban, állhatatosabbak az igazság szeretetében, gazdagabbak a szeretet munkáinak végezésében, hívebbek az Isten igazságainak betöltésében.

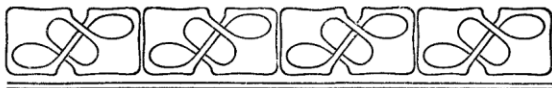
A megpróbáltatások e nehéz ideje tegyen bennünket lélekben gazdagokká! Akik nem a harctéren, vérük hullásával, testük törésével, szenvedéseikkel építgetik a boldogabb jövő alapfalait, azok itthon a családban és a társadalomban igyekezzenek a megértő szeretet munkáinak gyakorlásával letörölni a feltörő könyeket, enyhíteni a háború csapásait, javítani a közéletet. Isteni meglátogatás nehéz idejét éljük ma. Javulnunk kell. A régi életet le kell vetkeznünk. Aki még ma is rongy csipkék özönében, hivalkodó divatban tud tetszelegni, aki léha időtöltésben, múló kedvtelések hajhászásában tudja örömét találni, az nemcsak a lelke ürességét viszi ezzel piacra, hanem szégyene az emberiségnek, mert viselkedésével arról tesz tanúbizonyosságot, hogy nem emelkedett fel az idők komolyságának és szentségének megértéséig, nem tudja, vagy nem akarja belátni, hogy ezek az idők az isteni meg-

látogatás napjai, amelyeket megjobbulásukra küldött ránk az Isten!

Míg véreink ott a messze idegenben a csatatereken fegyver alatt vérzenek s a dicsőséges diadalt készítik elő nemzetünknek, azalatt nekünk itthon kell önmagunkon és a világon diadalt vennünk, hogy ha őket a megtartó gondviselés áldott Istene egészségben ismét visszavezérli, leljenek itt egy új, szeretetben, hitben, józanságban, emelkedettségben meggazdagodott új világot!

Fel tehát mind e szent munkára! Erezze mindenki, hogy válság előtt állunk: Az Ur meglátogatásának szent ideje ez, juttassuk diadalra az Isten igazait s mindazt ami jó, mindazt ami nemes, ami szép, igaz, emberhez méltó: mert ezek hozzák meg elveszített békességünket!

Legyen úgy! Ámen!

A világháború okai és tanulságai.

És építettük a falat annyira, hogy elkészült az egész fal félmagasságban, mert a nép nagy kedvvel dolgozott. Mikor pedig meghallotta Szanballat és Tóbiás, továbbá az Arábiabeliek, az Ammoniták és az Asodeusok, hogy javíttatnak Jeruzsálem kőfalai és hogy a törések betömése megkezdődött, felette nagy haragra gerjedtek és összeesküdtek mindnyájan egyenlő akarattal, hogy eljőnek Jeruzsálemet megostromolni és népét megrémíteni. De mi imádkoztunk a mi Istenünkhöz és állítunk ellenük őrséget nappal és éjjel, mivelhogy félünk tőlük Ezért állítani a hely alsó és nyílt részeire a kőfal mögé, odaállítani, a népet nemzetségek szerint, fegyvereikkel, dárdáikkal és kézeikkel. És körültekintvén fölkeltem és így szóltam az előljárókhhoz, a főemberekhez és a többi néphez: „Ne féljetek tőlük! A nagy és rettenetes Úrra emlékezzetek és harcoljatok testvéreitekért, fiaitokért, leányaitokért, feleségeitekért és házaikért!”

(Neliemiás: 4 fi—i-t)

Soha nem látott időket élünk! Fordulóhoz ért a történelem.

Harcról, háborúról beszél ma minden ember. Harccal, háborúval, harcnak, háborúnak iszonyú zajával van ma tele az egész világ. Mintha csak kifordult volna sarkaiból a múlt, amelyben még csendes

békességnek örvendezett a szívünk. Mintha csak a tegnap *egy* egészen új világnak adott volna helyet a holnap számára. A háború zajában, szokatlan mozgalmasságában alig tudunk tájékozódni is. Szinte tanácstalanul állunk mind az életünkbe vágó nagy kérdéssel szemben: miért emeltek fegyvert a népek és nemzetek egymás ellen, miért kell százezreknek elhullani a véres csatamezőkön, miért kell millióknak könyező szemekkel keseregni eltiprott boldogságuk felett? Szükség volt-e arra, hogy az emberiség felidézze az alvilág minden rémét, hogy amit a szívekben az étellel való küzdelem az örömből még meghagyott, azt is letarolja, eltiporja, könyekbe fojtsa a világháború keserőségeinek tenger özöne?!

A költők képzelete virággal hinti tele a csatamezőt, babért rak a küzdő hősök homlokára. De mikor a csonkabonkák, a sebesültek, a kínokban vergődők tízezreit látjuk, mikor halljuk, hogy a világ különböző harcmesőin más tízezrek hullanak el a fegyverek csapásai alatt, mikor azok a szenvedők talán ép a mi nevünket sóhajtják utoljára, mikor azok az elhullott hősök talán ép a mi szívünkről szakadtak le örökre: akkor nem tudunk többé hinni a

költők harcot dicsőítő énekeinek, akkor nem tudjuk többé elcsittítani a feltörő zokogás szavát még a hazaszeretet örökké szent érzelmeivel sem, akkor csak emberek vagyunk, akiknek a szíve belesajdul, a lelke belefájdul a világháború keserőségeibe! És ajkunkra feltolulnak a nehéz kérdések: Miért ennyi gyász? Miért ennyi keserűség? Miért kell nemzetünknek ezt a világháborút megküzdenie, miért kell nekünk mindnyájunknak e háború csapásait elszenvednünk?

Messze régmúltból veszem e kérdésekre a feleletet. Nehémiás örökké szép és tanulságos történetére irányítom a tépelődő lelkek figyelmét. Ebből kell megértenünk a mai világháború okait és tanulságait.

Nehémiás Artaxerxes király pohárnoka volt. Egyszer azt hallotta, hogy a fogságból megszabadult maradéksidók nagy nyomorba és gyalázatba jutottak. Jeruzsálem kőfalai is leomlottak. Nagy búsulás fogta el a szívét, annyira, hogy a király is észrevette bánatát. Mikor Nehémiás elmondta a bánata okát, a király megengedte neki, hogy hazamehessen és népét megvigasztalja, Jeruzsálem kőfalait felépítse.

Nehémiás elment és hozzáfogott a munkához. De mert dolgozni, alkotni, építeni akart, csakhamar rátámadtak az irigyek és rosszakarók. Szanballát és Tóbiás még a szomszédos népeket is fellázította ellene.

Testvérek, meg kell értenünk, hogy ennek a borzalmas világháborúnak is ez az irigység a háttere. Ma már világosan látjuk. A német és az osztrák-magyar birodalom egy egész sereg Nehémiást termett. Ezek belátták, hogy az élet sem tétlenséget, sem ábrándozást nem tűr. Dolgozni, haladni, fejlődni kell minden irányban. Felrázták hát népeiket az álomból, tette serkentették, új utakra vezették azokat.

A Nehémiások neve egyszer Nagy Frigyes volt, máskor Széchenyi István vagy Deák Ferenc, egyszer Bismarck, máskor Kossuth Lajos. Nehémiások voltak valamennyien. Sírtak a nemzetük pusztulása felett. Sőt nemcsak sírtak, hanem dolgoztak is. Felrázták az alvókat. Felépítették a romokat. Emelték a kőfalakat, a kulturális és a gazdasági haladás kőfalait. Új élet, új jövő hajnalhasadása pirkadt mindenfelé. S akkor jött a Szanballátok, az asdódeusok, az ammoniták raja. Összeesküdtek a törekvők, a mun-

kálkodni, haladni, építeni vágyakozók ellen és megtámadták őket. Ennek a világháborúnak a belső történetét mindenkinek meg kell értenie. Nem szabad azt hinni, hogy ennek véletlenek az alapjai, tévedések a törvényei. Nem, itt élet-halál harc folyik. Az öntudatos nemzeti haladás, a kulturális építés, a gazdasági szabad kifejlés érdekei ütköztek össze az önző uralomvágy és a hasznát féltő irigység kicsinyes érdekeiül. Minket építő szent munkánkban nemcsak akadályozni, hogy ne tudjuk gyümölcsözőbbé tenni a küzdelmet, szebbé tenni a jövőt. Nemcsak embervég, könyek árja folyik itt, hanem irányzatok ütköztek össze. Századokra kiható harcokban. Meg kell értenünk, hogy a mi harcunk nemzet, sőt az emberiség jóléte érdekében indult meg és folyik. Az a harc, amelyet a mi katonáink folytatnak, szent, építő, jövőt készítő munka harca az irigység és az önzés hatalmai ellen.

Hogyan számíthatunk diadalra ebben a küzdelemben?

A szentírásban azt olvassuk, hogy a Nehémiás által fellelkesített nép nagy kedvvel dolgozott, annyira, hogy a fal csakhamar elkészült úgy félmagasságnyira.

Sajnos, nekünk is minden munkánk csak félig volt még kész, mikor az ellenség rajtunk ütött.

Alkotmányunk sáncai már kiépültek ugyan a papiroson, de még nem a valóságban. Elveiben szép ez az alkotmány, de kivitelében még tökéletlen. Oltalmat talál ugyan benne minden honpolgár, de még ezerféle öröklött és kijárt előjog kedvez a polgárok egyes csoportjainak.

Társadalmunk is csak most van kialakulóban. Igaz, hogy ma még nem csupán az ember belső értéke az irányadó az érvényesülésben, hanem a származás, a pénz, a klikkek és összeköttetések előnye a haladás és emelkedés legbiztosabb rugói, de azért itt is örvendetes a haladásunk.

Tudományunk, irodalmunk művésztünk a gyermekbetegségek korát már meghaladta, izmosodik, erősödik, alakul s már is látjuk a sajátos magyar nemzeti közművelődés megteremtésének szívet, lelket gyönyörködtető körvonalait.

Gazdasági helyzetünk is most kezd igazán fejlődni. Földművelő államból ipari és kereskedelmi állammá való alakulásunk lassú folyamata most kezd nagyobb és kedvezőbb lendületet venni. De még csak a kezdet kezdetén vagyunk.

Tanügyünk a nemzeti eszmék és eszmények szolgálatában még nem érte el az öntudatos és tervszerű építés biztos ösvényeit, de már rálépett arra az útra, amely odavezet.

Nemzetiségi bajaink orvoslása terén is mind merészebb lépések történnek, úgy hogy a magyar nemzeti állam kiépítésének szent kötelessége mind jobban előtérbe nyomul s mind jobban meghódítja a lelkeket.

De még minden csak félmagasságban van meg. Igaz, hogy nem is dolgozott még minden ember. Nem tudunk teljes lélekkel munkára buzdulni. Még most is sokan nem akarják megérteni az idők komolyságát. Szomorúan hallottam egy előkelő embertől, hogy azért nem jelentkezett elég nemzetőr, mert nem kapnak cifra uniformist. Azért van nálunk minden csak félmagasságban, mert a lelkek se tudnak egész magasságig, az igazi hivatás megértésének, az önfeláldozó kötelességteljesítésnek a magaslatáig felemelkedni.

De nem tudunk felemelkedni az istenben bízó hitnek a magaslatáig sem. Nem tudjuk követni a Nehémiás népének példáját, amely kötelességei végezése közben is folytonosan imádkozott az áldások örök

Istenéhez. Bennünk még nem gyökerezett meg az igazi vallásosság lelke. Az a lélek, amely minden hivatást Isten rendelkezésének tekint s minden kötelességet Isten tetszésére kíván betölteni. Az a lélek, amely a földi ember útjait az Isten útjainak kívánja tekinteni. Az a lélek, amely a Megváltót a szeretet, jóság, Istenhez való törhetetlen hűség útjain vezette,

Most talán majd megtanulunk imádkozni is. Az Imádság pedig talán megtanítja majd a lelkeket a magasságokba emelkedői. Mert a lelkünk is eddig csak a félmagasságokba emelkedett. Ezért nem tudta lehozni magával az Istennek ama békességét, melyet a Krisztus szerzett e világnak. Ezért maradt a szív az imádság után is mindig vigasztalan, békételen, zúgolódó. Nekünk e világ háborúban meg kell ismernünk a mi hivatásunkat, meg kell ismernünk küzdelmeink célját, meg kell ismernünk a diadalra vezető utakat!

De különösen meg kell mindezeket ismerniök azoknak, akik a csatamezőkön a küzdelem nehéz munkáját végzik. Ezeknek kell igazán erős karral és imádkozó lélekkel munkálkodniuk, mint akik tudják, hogy szent célokért fogtak fegyvert a

megtámadott haza védelmében. Az ellenség elé menő kedvesének mindenki e biztató mondást adja útravalóul: „Ne féljetez tőlük! A nagy és rettenetes Úrról emlékezzetek és harcoljatok testvéreitekért, fiaitokért, leányaitokért, feleségeitekért és házaítokért!” Meg kell értenie minden egyes katonánknak, hogy nem hatalmi érdekekért, hanem szeretteinek nyugalmaért, övéinek boldogságaért, tűzhelyének békességéért szállott a harcba s teszi kockára életét. Akikért harcol, azok az ő szerettei, akik szívéhez legközelebb állanak. Egy sebesült közkatona szépen ártette est az igazságot. Mikor vele beszélgettem, egyszerre csak így sóhajtott fel: „Bárcsak visszamehetnék a csatamezőre s tovább harcolhatnék a boldogabb jövőért. Azt sem bánom, ha elesem, csak gyermekeimre virradjon kedvezőbb idő!”

De a diadal útját egyedül csak Isten megsegítő kegyelme mutathatja meg katonáinknak és nemzetünknek. A harc csak akkor áldott, ha Isten szenteli meg. A nagy és hatalmas Istenről el na feledkezzék hát senki, hanem az ő jóságától várja s kérje küzdelmeinek, harcainak óhajtott gyümölcset.

E harcot azonban Isten nevében a mieink boldogságaért nekünk is mind-

nyájunknak fel kell vennünk, hogy azt az otthont, amelyért katonáink vérzenek, azt a hazát, amelynek dicsőségéért szenvednek, ha megtérnek majd a harcok után, találják szebbnek, jobbnak, áldottabbnak és boldogabbnak; olyan szépnek, olyan boldogítónak, amilyenek álmodják, kívánják. Míg ők az ellenséget verik vissza, addig nekünk itthon erősíteni, építeni, emelni kell azokat a kőfalakat, amelyek mögött a haladás és a közboldogság, az egyéni jólét és a társadalom megelégedése biztos otthont talál.

E szent harcra fel! Ne féljen senki, ne csüggedjen senki, ne tétovázzon senki, az Isten velünk van, mienk lesz a diadal! Ámen!

Jézus ádventi üzenete.

Nem hagylak titeket árvákul, eljövök tihozzátok. Még egy kevés idő és a világ nem lát engem többé", de ti meglátotok engemet, mert én élek! *János eu. 14, 18—19,*

Micsoda szomorú adventre virradtunk!

Máskor az ádventi örömhírt: „Örülj nagyon, Sionnak leánya, örvendezz, Jeruzsálem leánya: íme a te királyod jön tenéked!” (Zak. 9,9.) ezt az örömhírt minden lélek mosolyogva, bizalommal, belső elégedettséggel fogadja. Máskor szinte akaratlanul is kitör ajkunkra az ádventi üdvözlés szava: „Hozsanna a Dávid fiának! Áldott, aki jő az Úrnak nevében! Hozsanna a magasságokban” (Máté 21,9.). Az idej advent nem bírja örömmel hangolni a lelkünket, az idej adventben a világháború ezernyi gondja, aggodalma, gyásza, szomorúsága megfagyasztja ajkunkon a hozsannát.

Lehet, sőt törhetetlen bizonyossággal hisszük, hogy a világháborút is javunkra fordíthatja még az isteni bölcsesség és kegyelem végtelen gazdagsága, de ma még annak csak a terhét, gyászát, fájdalmait ismerjük s úgy érezzük, hogy e nehéz időkben nekünk igen nagy vigasztalásra van szükségünk.

És az Isten jósága most sem feledkezik meg rólunk, most is azt akarja, hogy minden istenes lélekből őszinte hittel, átható melegséggel fakadjon fel az ádventi üdvözlés szava: „Áldott, aki jön az Úrnak nevében!”

Most is elküldi hozzánk az ő messiását, az ádventi királyt, a Jézus Krisztust. Most is őt küldi el a csüggedt világ vigasztalására. Most is Jézus az, aki e nehéz idők keserűségét ama biztató szavaival enyhíti és oszlatja el: „Nem hagylak titeket árvakul, eljövök tihozzátok! Még egy kevés idő és a világ nem lát engem többé, de ti megláttok engem, azért én élek, ti is élni fogtok.” Ez a Jézus ádventi üzenete e komoly időkben!

Mint mikor az őszi szél lesodorja a fák leveleit s még a földön is tovább kavarja és szétszórja a tar gallyak avarját, olyan a világháború kitörése óta az emberi lélek

egész világa. Hiába ütődik fel lelkünkben a bizonyos győzelem jogos hite, a jobb jövő vigasztaló reménye, olyan az csak, mint a felhők közül kiröppenő sugár, melyre tüstént rávonja a gondok felhője sötét köpönyegét. Ha valaha, most igazán érzi minden egyes szív, hogy nekünk e földön sem állandó örömünk, sem tiszta boldogságunk nincsen. Javak vézese, társadalmi viszonyok összekuszálása, értékek pusztulása, otthonok összeomlása, nyughatatlanság, vigasztalan aggodás, nehéz bánat keseríti mindnyájunk szívét. Úgy érezzük magunkat, mint a szülője vesztett árva, akinek hajléka lehet, ám otthona nincsen, akit felkarolhat a részvét és a könyörület, de szülői szív dobogását mégsem érzi. Csak akkor felejtjük egy percre árvaságunkat, ha megcsendül lelkünkben az Úrnak vigasztaló, biztató szava: „Nem hagylak titeket árvákkul, eljövök tihozzátok!” —

Ez az adventi üzenet szól ma elsőbb is azokhoz az igazi árvákhoz, akiknek édes atyja, földi gondviselője ott a csatatéren szenved, vagy talán már el is vészett. Nem vigasztalhatja meg ezeket senkinek a szava, részvéte, jósága, csak az isteni kegyelem ama biztató ígérete: Nem hagylak titeket árvákkul!

Ez az ádventi üzenet szól ma azokhoz, akiknek kedveseit a halál, vagy a nyomorúság, vagy a bujdosás elragadta. Ez szól a háború veszteseihez, akiknek már van siratnivalójuk. Gyászt borított rájuk az élet vihara, de vigasztalást ígér nekik az élet Ura; nekik szól az ádventi vendég biztatása: „Ne féljeteK, ne csüggedjeteK, nem hagylak titeket árvákul, eljövök hozzátok!”

Ez az üzenet szól a csalódottakhoz, a gyászolókhöz, a kesergőkhöz, a betegekhez, a nyomorúságban sínylődőkhöz, akik kedveseiktől elszakadva magányos elhagyatottságban vagy kórágyon fekvé sóhajtoznak kedveseik után. Sok szenvedőt termett már eddig is a világháború, sok vért és sok könnyet ontott már ki, de a keserűség forrásaival együtt a kegyelem forrásait is megnyitotta a világnak és a bömbölő ágyúk dörgése sem némíthatta el az isteni Ígéret és biztatás szelíd vigasztalását: „Ne essetek kétségbe, nem hagylak titeket árvákul, eljövök tihozzátok!”

Ez az ádventi üzenet szól azokhoz is, akik nem a világháborúban, hanem az élet harcában kaptak sebet, szenvedtek vere-séget. Ez szól a megvetettekhez, a kitagadottakhoz, a félreismertekhez, és

szól azokhoz, akik elvesztették hitüket a szépben, jóban, igazban. Ez a vigasztaló ádventi üzenet szól mindazokhoz, akik lélekben letörtek, szívben elkeseredtek, az élet útjain megfáradtak. Nincs e földön teljesen elhagyatva senki, ha minden és mindenki elhagyna is bennünket, a szeretet fejedelme, Jézus el nem hagy soha, az ő szava beleszendül a szív pusztaságába, mondván: „Nem hagylak titeket árvakul, visszajövök hozzátok.”

A Krisztus eljön, nem hagy árván senkit. De ma bizony nincsen itt közöttünk. Hiába hivatkozik mindegyik hadviselő nép az Istenre, hiába hangoztatja igazságát, hiába igényli az Isten segítségét: ezt a háborút nem szabad összekötni Isten örökké szent és bölcs akaratával, mert ezt a háborút országok, népek, nemzetek és népek sorsát intéző hatalmas emberek irigykedése, mohósága, elvadult érzések diadalma, lelkek megtévelyedése, vetélkedése indította meg. Ebben a háborúban sokan a keresztyénség csődjét látják. Hova is lett a keresztyénség kétezeréves munkájának gyümölcse? Hol az evangéliom ereje? Ki ismeri meg az öldöklő fegyver durranásán, hogy annak hatását a krisztusi szellem enyhíti? Mikor hitükkel kérkedő keresztyén népek védteleneket

legyilkolnak, otthonokat feldúlnak, mikor diadalát üli az elvakult indulat, mikor vad-állatként veti magát prédájára az ellenség, mikor verejtékezés gyümölcseit martaléknak tekinti a mohóság, mikor nem tekint többé szentnek semmit az elvakult emberi indulat; nem kiálthatnak-e fel a keresztyénség ellenségei diadalmasan: hát hol van a ti isteniek? Mutassátok meg a ti cselekedeteitekből a ti hiteteket!

Vigyázzunk azonban, meg ne tévelyedjünk! Krisztus mai advent? üzenetével ebben is felvilágosít. „Még egy kevés idő és a világ nem lát többé engem.” Ez az az a kevés idő, amelyben nem láthatjuk közöttünk a szelídség, a szeretet, a kímélet, a könyörület, a józan bölcsesség, az önzetlen emberszeretet fejedelmét, a Krisztust. Azokat a sebeket, amelyeket siratunk, nem a krisztusi szellem ütötte. Azokat a könyveket nem a krisztusi lélek sajtolta ki. Azokat a nyomorúságokat nem a krisztusi szellem zúdította ránk. Ezek mind emberi gyarlóságok szülöttei.

De hangzik már az ádventi üzenet: „eljövök hozzátok, megláttok engemet, mert én élek és ti is élni fogtok.”

A Krisztus él. Őt nem lehet megölni soha, az Ő keresztje élet és örökkévalóság.

Él ő most is. De csak a hívek látják. Ott él a vigasztaló emberszeretetben. Ott él a konytörle jóságban. De nem mindenki látja, mert a legtöbb ember szeme csak a véres borzalmakon nyugszik. Pedig azok között is ott van a sebesülteket felszedő szeretetben, a holtakat eltemető részvétben, a nyomort enyhítő együttérzésben, a/; éhezöket felkaroló gondoskodásban.

A Krisztus él ma is, Él és uralkodik. S élni fog vele minden hívő. Élni fog az a közösség, amely legtöbb jót tesz, legtöbb szeretetet mutat, legtöbb gyöngédségre kész. A gyilkos versengés elmúlik, de a sebeket kötöző szeretet örökkévaló. S ebben él közöttünk a Krisztus.

Azért, akinek bánata van, ne essék kétségbe, akinek nyomorúsága van, ne zúgolódjék, akinek terhes az élete, ne gondjait növelje, hanem inkább hallja meg és vésse szívébe az adventi üzenetet, amelyet Krisztus küld ma e tépelődő, e megvesszőzött világnak: „Nem hagylak titeket árvakul, eljövök tihozzátok! Még egy kevés idő ós a világ nem lát engemet, de ti megláttok engemet, mert én élek!” Ámen.

Isten szava a veszedelemben.

*Ne félj, mert én vagyok veled;
ne csüggedj, mert én vagyok Iste-
ned: megerősítelek, sőt megsegi-
telek és igazságom jobbjával támo-
gatlak* *(Ésaías 41.10)*

E nehéz háborús időkben mindnyájunk lelke olyan, mint a zivataros égbolt. Egyik oldalon sötét felhők borítják, melyekből bőségesen omlik a könyek zápora, másik oldalon a reménység biztató szivárványa ragyogja be. Amint a háborús hírek valami aggasztót vagy biztatót közölnek velünk, amint elnézzük a vonatokat, amelyek ifjúságunk virágát épen, pirosuló arccal elhordják tőlünk a csatamezőre, vagy amint hazahozzák lassan, óvatosan, sápadt orcával, sajtó sebekkel: aszerint változik meg a lelkünkben minden hangulat. Mikor hadbavonulni látjuk a nemzet virágát, akkor a jogos büszkeség, mikor visszatérni látjuk

őket, akkor a jogos fájdalom érzése szállja meg szívünket. Mikor felvirágozva elbocsátjuk őket, akkor mosolyogva adjuk rájuk az áldást, mikor bekötözgetve visszajönnek, sápadt arcuk biztató mosolya is fájdalmat kelt szívünkben. Ma mindnyájunkra igaz a költő mondása:

Kél és száll a szív viharja,
Mint a tenger vésze!

De ragyogó szivárványként derül bele a lélek homályába a szentírás szava: Ne félj, mert én vagyok veled!

Álljunk meg az Úrnak e szent szava mellett s értsük meg, mit is mond nekünk a veszedelemben?

Jártam a tengeren, amelyről azt szokták mondani, hogy aki nem tud, azon megtanul imádkozni. Tapasztaltam, mennyire igaz ez a mondás. Mikor az örvénylő hullámok hátán tehetetlenül vergődött, küzdött, hánykolódott az emberkéz büszke alkotása, a törékeny, a sülyedésre hajlandó hajó; mikor bűgött a vészkiált, resegtek a hajó eresztékei; mikor a tarajló hullámokból szemünk láttára párázott fel a felhők tábora: én láttam az embereket imádkozni. Láttam embereket, akik mosolygó orcával szállottak a hullámok há-

tára, de akiknek a vihar komoly napjaiban megfagyott ajkukon a mosolygás, szemükbe meg kiült a tanácstalanság kétségbeesése, a hitetlenség üressége, a pusztulástól való lélektelen félelem merevsége. És akkor láttam, hogy a tenger csakugyan megtanítja az embert imádkozni. De ez a tapasztalás nota a tengert, hanem az embert jellemzi igazán. Az embert, aki jó napjaiban megfélekedzik Istenéről, míg a nyomorúság szőrnem napjain kapkodva keresi a mentő kőzet. Az embert jellemzi, aki azt a kezet, amelytől az áldásokat elfogadja, jó napjaiban elfelejti áldani. Jellemzi az embert, aki a nehéz időkben esengve keresi azt az istent, akit jobb napjaiban megtagadott. Én már láttam sápadt orcával összekulcsolódni olyan kezeket, amelyek talán még sohasem voltak ég felé emelve, hogy a szív buzgó imádságának az áldások örök Istenéhez az utat mutassák. Láttam és beláttam, hogy nyomorúság és vessző kell az embernek, hogy megtanulja Istenét keresni, Istenét áldani!

Most is viharba jutottunk. Népek viharába, mikor vértenger hullámszik körülötünk, mikor az öldöklő halál ezerféle formában leselkedik reánk. Irtózatot viharba,

amely nem százakat, hanem százezreket söpör el a hullámaival. Viharba jutottunk, amelyet népek harca, nemzetek fegyverkezése tesz irtózatossá. Viharba jutottunk, melyben minden egyes hullám érző szíveken fut keresztül, életet tör le. Viharba jutottunk, amelynek rejtelmét senki nem ismeri, de amelynek pusztításairól egyelőre még képzetünk sem lehet. Mondják, hogy most a csatatereken két millió emberünk áll napok óta döntő csatában. Ha minden százból csak öt ember jár is szerencsétlenül, ez azt jelenti, hogy egyszerre százezer emberünk less siratnivalóvá, Hány szívet érint ez a csapás? Hány sóhaj emelkedik fel az égbe a döntő harc nyomán? Van-e még ember, akinek ajkán nem fagy meg a vigasztalás szava, mikor maga is vigasztalásra szorul? Nem kell-e e nehéz időkben fokozottabb hittel keresni az Istenhez vezető utakat? Van-e, lehet-e még földi embernek másban vigasztalása, mint az Isten ama biztató szavában: Ne félj, mert én vagyok veled!

A nagy vihar e komoly válságában egy nemes alak emelkedik ki a sok millió közül. Egy igazi prófétai lélek. Dicső királyunk nagy szövetségese, a német császár, aki a hadüzenet nehéz pillanatában így

szólt népéhez: „Most pedig menjetek a templomba, boruljatok térdre az Isten előtt és imádkozzatok! Milyen felemelő és milyen megnyugtató koronás főket látni a nagy pillanatokban megalázkodni az Isten előtt! Milyen felemelő az evangéliomi öntudattól áthatott lélek e nemes buzgó-sága, amelybe a roppant helyzet átérté-sekor beleszendült az Úrnak biztatása: Ne félj, mert én vagyok veled. Az ilyen lélek érzi, meghallotta, hirdeti az igét: „Ki istenben bízik, meg nem csalatkozik!” Történelmünk lapjai is erről az igaz-ságról tanúskodnak. A múltak, ha valaki-nek, úgy nekünk valóban az Isten hűségét és dicsőségét prédikálják! Hányszor állt már e nép harcok véres viharában! S hányszor került ki belőle diadalmasan! Hányszor volt nemzetünk megtiporva, de letörve soha! Hányszor vívtuk már meg a létért a nagy küzdelmeket, de Istenünk sohasem engedett elbukni bennünket. Talán egyetlen nép se mondhatja el több joggal Pál apostolnak ama szavait, mint a magyar: Mindenütt nyomorgattattunk, de meg nem szorítottunk, kétségesekdünk, de nem esünk kétségbe, üldöztek, de el nem hagyatunk, tiportatnak, de el nem veszünk! (II. Kor. 4. 8—9.)

Ha van nemzet ezen a világon, úgy az elsőbb is a magyar, amelynek ma is meg kell hallania, ma is meg kell szívlelnie az Úrnak ama biztató szavát: Ne félj, mert én veled vagyok, ne csüggedj, mert én vagyok Istened! Az Istennek e szent biztatása forrása az erőnek, kitartásnak, önbizalomnak, forrása a lelki békességnek, amelyet megnyugtatóan egészít ki az Istennek amaz Ígérete: Megerősítelek, sőt megsegítelek és igazságom jobbjával támogatlak!

Mi evangéliumi keresztyének, a hívő bizonyosság népe vagyunk. Mi a nagy Luther harci dalát tekintjük himnuszunknak, amely így biztat: Erős vár a mi Istenünk! Nekünk éreznünk és hirdetniünk kell az Isten megsegítő hatalmát, nekünk át kell értenünk a nagy hivatást, hogy rajtunk keresztül kell belecsempülni a világba az Isten amaz Ígéretének: Én megerősítelek, sőt megsegítelek és igazságom jobbjával támogatlak!

Jobb korra vágyik az egész világ. Jobb korról álmodik minden egyes lélek. Jobb korért eped minden szív közöttünk. Az a nyughatatlan elégtelenség, mely korunkat jellemezte, névtelen epedés volt a világ megújódása után. Álmokat álmodtunk,

vágyakat szőttünk, imákat mondtunk egy jobb és boldogabb korért. Meghallgatta imánkat az Isten. Most deríti ránk az óhajtott jobb időket. De megújulás csak rombolás helyén keletkezhetik. A régi épületet le kell rontani, ha újat akarunk alkotni helyébe. Most folyik a rombolás munkája. Sok kéz belefárad, sok szív beletörik, sok élet elmúlik a nagy tisztulásban; de biztatólag szól felénk az Úr: Megerősítelek, megsegítelek, igazságom jobb-jával támogatlak.

Nekünk itt most azzal a meggyőződéssel kell élnünk, hogy az eljövendő jutalom össze sa mérhető azokkal a szenvedésekkel, melyeket most el kell túrni. Beteg volt a kor, beteg a világ, beteg a lélek, beteg minden egyes ember. Most az Úr egy hatalmas, lelkekbe vágó műtéttel akar segíteni rajtunk. Elevenbe vág, de életet nem olt. Biztatása enyhíti fájdalmunkat: Ne félj, megerősítelek, annak felette megsegítelek, igazságom jobb-jával támogatlak!

Ugyebár láttatok már mindnyájan kúszó növényt. Amint a sötétből felkúszik a világossághoz, mert az neki az élet. Láttatok már kúszó növényt, amint felkúszik a fa derekáig, hogy a magasba emelkedjék,

mert az neki a ló. Az emberi lélek is ilyen kúszó növény. Fel kell emelkednie a világosság kútfejehez, a magasságokba. Fel kell emelkednie az imádságos hit szárnyain az erő és vigasztalás örök kútfejehez, hogy megtelve bizodalommal, megtudja érteni az Úrnak ígérését: ím megsegítelek, megerősítelek, igazságom jobbjával támogatlak.

De hol az a segítő jobbkéz? Ott van, mindnyájunk lelkének jóakarátában, hitében, szívének szeretetében. Ott van a megértő és kész testvérszeretetben. Az Isten keze mindig az emberi szíveken keresztül nyúlik le hozzánk, mindig emberi lelkek hite és buzgósága által mutatja előttünk a boldogság útjait.

Zivataros nehéz időben a felhők sötétjén lassanként mind diadalmasabbá válik a szivárvány. S a szivárvány nyomában egyszerre csak kiragyog a nap, az élet, a jövő, a megnyugvás ez örök jelvénye. így iesz mivelünk is. Lelkünk borongásán állandóan ott a bizalom és remény sokszínű ékes szivárványa. Könyező szemekkel óh figyeld meg a nyomában felkelő napot, az Isten kegyelmét, melyet fogadj hittel, köszönts bizalommal, s halld meg és hirdesd a csüggedésre hajló szívek táborában

az Úr biztató szavát: Ne félj, mert én vagyok veled, ne csüggedj, mert én vagyok Istened! Megerősítelek, sőt megsegítelek és igazságom jobbával támogatlak!

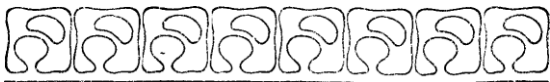
Istennek a veszedelemben felhangzó ez ígéretét és biztató szavát meg kell hallaniok, meg keli ismerniök a harctéren értünk vérző katonák millióinak is. Hogy ne kétségeskedjenek, ne aggódjanak, ne gondolják magukat elhagyatva, hanem érezzék, tudják, értsék meg, hogy a csaták tüzében is velük van az Isten. Aki vigasztaló sorokat küld a lövészárkokba, az ne csak a szeretet melegének, hanem az isteni kegyelemnek a kifogyhatatlanságáról is biztosítsa azokat, akiknek e biztatás jól esik, akiknek e biztatás a hazaszeretet és kötelesség nehéz útjain a legnagyobb áldás, mit velük közölhetünk! A veszedelmek ostromában legyen minden lélek vigasztalása az a tudat, hogy az Isten mivelünk van, segedelmét igaz atyai szeretettel és hűséggel kiterjeszti a benne bízók fölé.

Zengje azért minden ajk, hangoztassa minden száj a biztató, a hitvalló zsolozsmát:

Erős vár a mi Istenünk,
Jó fegyverünk és pajzsunk!
Ha ő velünk, ki ellenünk?
Az Úr a mi oltalmunk!

Erőnk magában mit sem ér,
Mi csakhamar elesnénk;
De küzd velünk a hős vezér,
Kit Isten rendelt mellénk.
Kérdezed: ki az?
Jézus Krisztus az,
Isten Szent Fia,
Az ég és föld Ura,
O a mi diadalmunk!

Amen.

Háborús karácsony.

.... Kiment József is Galileából, Názáret városából Júdeába, a Dávid városába, mely Betlehemnek nevezeti!;, mivelhogy a Dávid házalói és háznépe közül való volt, — hogy leirattassék Máriával, all, neki jegyeztett feleségül és várandós volt. És lőn, hogy mikor ott rátának, megszületeti az elsőszülött fia és bepólyálta őt és elhelyezte a jászolba, mivelhogy nem volt nekik helyül; a vendégfogadó háznál valamak pedig pásztorok azon a vidéken, akik künn a mezem tanyáztok és vigyáztak éjszakán az ó nyájuk mellett. Es Une az Urnák anygala hozzájuk vient és az Urnák dicsősége körülvéve őket és nagy félelemm! megféléndének. Es monda az anygal nekik: „Ne féljetek, mert ime hirdetek nektek nagy örömet, mely az egész népnél; öröme lézen: mert született nektek ma a, Megtartó, ki az Ur Krisztus, a Dávid városában.” Ez pedig nektek a jele: találtok egy kis gyermeket bepólyálva feküdni a jászol bon. És hirtelenséggel jelenék az anygallal mennyei seregei; sokasága, akik az Istent dicsérik és ezt mondjál; vala: „Dicsőség a magasságos mennyekben az Istennek és a földön békesség a jóakaratói embereknek!”

Lukács 24—14.

Mikor e háborús idők karácsonyán felhangzik közöttünk az istenige, akaratlanul is egy régi monda körvonalai újulnak meg

emlékezetemben. Egy tengerparti város lakói beszélnek, hogy néha-néha tompa harangszót hallanak a hullámok mélyéből. Valamikor egy város süllyedt el ott a tengerbe s még most is meg-megszólalnak néha e város templomának harangjai. Figyelmeztető jel az, istenítélet figyelmeztető jele, melynek hallatára minden lélek magába száll és leborulva imádkozik.

A mi békességünk városa is a bajok, az aggodalmak, a vigasztalást szomjúhozó bánat tengerébe merült. Lelkünk mélyén tompán, fájdalmasan csendül meg a karácsonyi üzenet harangja, de mi nem a lelkesítő öröm, hanem a komoly magunkba-szállás javító érzésével hallgatjuk az Isten dicsőségét zengő harang szavát.

Dicsőség! — Békesség! Milyen fel-emelő érzéseket vált ki bennünk máskor ez a két szó s milyen nehéz ma lelkesen elmondani! Felhangzik az üzenet ma is, de lelkünkben nem kél rá méltó visszhang. A háborús karácsony igazi fekete karácsony. Feketesége ott ül a lelkünkön. A háborúnak sok halottja van. Nemcsak ott a messze csatatereken, ahol dús aratóst tart most a halál, hanem itt közöttünk is. Mozognak, járnak-kelnek ugyan velünk együtt, de meghalt a lelkük bol-

dogsága, meghalt a szívük öröme, meghalt ajkukon a derűs mosoly. Gyász fátylokat lenget a hideg, téli szél. Sírdomboktól hullámos a csatamező. Kesergő szívekkel népes a megtépett otthon. Alig van család, melynek nincsen gyászolni valója. Alig van szív, melynek nincsen vesztesége. Alig van ajk, melyről valakiért, egy kedves életért buzgó imádság nem szállna fel a magasságokba. De ez a sok imádság az idei karácsonykor nem így kezdődik: „Dicsőség a magasságos nyenyekben az Istennek!” hanem így: „Uram, légy irgalmas! Uram, légy kegyelmes! Fordítsd el rólunk a te ostorodat!”

De még akinek nincsen is siratni valója, örülhet-e zavartalanul a karácsony örömeinek, ha elgondolja, hány otthonban nem gyúlhatott ki most a mosolygó karácsonyi gyertya! Hány otthon lett semmivé, hányat tett örökre szomorúvá a világháború vihara! Tudhatunk-e még ilyenkor is igazán ünnepelni?

S mert lelkünk mégis ünnepelni vágyik, jer, figyeljük meg, mit is prédikál nekünk a háborús idők karácsonya?

Prédikálja előbb is azt, hogy milyen nagyon szomorú is ez a mi földi világunk!

Szent karácsony történetének minden egyes szava ismeretes mindnyájunk előtt Gyermekkorunktól kezdve olyan sokszor felhangzott már köztünk a kis Jézus születésének szent története. S nekem mégis mint egy egészen új dolog ütődik a lelkembe e történet egyik mondása. Az, amelyik arról szól, hogy mikor a kis Jézus e világra eljött, nem volt neki helye a vendégfogadó háznál.

Aki már volt valaha hajléktalan, az tudja csak igazán megérteni, milyen nehéz volt a szegény vándorok helyzete. Otthonuktól távol, idegenek között nem fogadta őket szeretet, nem várta okot megértő szív, nem derült rájuk boldogító mosoly, nem biztatta hívogató szó. Árvák voltak, elhagyatottak, akik ott kerestek menedéket, ahova senki sem vágyott. Most, ebben az árvákat és özvegyeket termő szomorú korszakban, most mikor oly sok embertársunknak nincsen és nem is lesz többé nyugodt otthona, most, mikor oly sok közöttünk a gyász és a nyomorúság, talán jobban megérti minden lélek, jobban átérzi minden szív, mit jelentett a kis Jézuskára nézve, hogy nem volt helyük a vendégfogadó háznál! Milyen szomorú dolog is, az, hogy igaz volt egyszer az apostol ama

mondása: „Az övéi közé jött, de az övéi őt be nem fogadták!” (János ev. 1,u.) Milyen szomorú dolog, hogy volt egy idő, amikor a békesség és a szeretet fejedelme, a világ Megváltója nem talált helyet e világon!

De mit is beszélünk? Egyszer? Valamikor? Nem volt-e az első karácsonytól kezdve mind máig ugyanez a sorsa a szeretet és békesség fejedelmének, az Üdvözítő Jézus Krisztusnak, hogy valahányszor eljött hozzánk e földre, sohasem adtunk néki otthont?! Az emberek szíve, ez az örökös vendégfogadó sosem nyújtott neki meleg otthont, állandó szállást. Az emberi szívben — sajnos — nincs állandó otthona a Krisztusnak. Ott szállanak meg az indulatok, ott vesz lakást a kaján irigység és a vak gyűlölség, míg szomszédságában a jóltevő szeretet és a nemes részvét húzódik meg szerényen. Vendégfogadó az emberi szív, amelyben az öröm és a bánat, a jóleső meglepődés és a panaszos zúgolódás egymást váltogatja. Az emberi szívben laknak a legnemesebb felbuzdulások és a legközönségesebb mindennapi vágyak, az egeket ostromló isteni emelkedettség és a föld sarába taszító ösztönök tarka tábora. Mióta az Úr küldöttje, a Megváltó első

ízben kopogtatott a szívek ajtaján, azóta sokszor eljött ismét kérve, követelve, szerényen, fejedelmileg, vándorként fáradtan vagy királyi szókén ülve diadalmas fenségben, de otthont abban a vendégfogadóban sohasem talált. Évről-évre jött a karácsonya maga szíveket szentelő nemes hangulatával, majd elmúlt a múltó napokkal, de az ember ugyanaz maradt. Vendégfogadó maradt a szív, az emberi lélek, a társadalom, maguk az egyházak is és a Krisztus újra meg újra hajléktalanná lett. Ez hozta ránk ezt a borzalmas világháborút is. Mert ez a pusztító vész nem a Krisztus lelkéből áradt ki, ezt nem a jézusi érzés teremtette meg. Azért szenvedünk csapásai alatt, mert népek és nemzetek, országok és fejedelmek szívében sem talált otthonra az Úr.

S kérdés, talál-e ma is? Ott a fejedelmek szívében, akik népek sorsát intézik az Isten kegyelméből! Ott a földi hatalmasságok lelkében, akik a háború és a béke kérdését eldöntik! Talál-e a Krisztus bebocsáttatást az egymással öldöklő harcban álló népek és nemzetek világában. Talál-e otthont ott kint a csatatereken borzalmas szenvedéseket átélő szegény harcosok nyüzsgő táborában? Talál-e bebocsáttatást a megárvult otthonok népének

csüggeteg szívében? Avagy nem az-e a mi bajunk, hogy a Krisztus ma is csak átvonuló vendégül jöhet közibénk, csak addigra, míg azok a vékony karácsonyi gyertyák leégnek, míg azokat a kedves karácsonyi ajándékokat végignézegetjük? Nem az-e a mi nyomorúságunk oka, hogy a Krisztus a maga lelket vigasztaló, szívet nyugtató békességével, mindent megnyhító szeretetével hiába jön hozzánk, nincs aki igazán befogadja. Oh bizony most, a háborúzás e sok könyvet és sok vért ontó napjaiban valóban azt prédikálja nekünk a karácsony, hogy nagyon, de nagyon szomorú ez a mi földi világunk, mert hiába jön el, nem talál benne állandó otthonra a Krisztus.

De mennél szomorúbb és gyászosabb a föld, annál dicsőbb fényben ragyog ma az ég. Mert ma is megnyílt nekünk az isteni kegyelem örök szent forrása. Mi elfeledhetjük az eget, de az ég sohasem feledkezik meg rólunk I Ma is felhangzik a mi szomorú földünkön a karácsonyi evangéliom: „Íme hirdetek nektek nagy örömet, mely az egész földnek öröme lesz: Megszületett nektek a Megtartó.”

Ti szomorkodók, ne a földre, hanem az égre irányítsátok ma szemeiteket. Ne

azokat a frissen hantolt sírokat nézzétek, amelyek megszorítottak titeket, hanem figyeljétek a karácsonyi üzenet harsogását: Nem vagytok elhagyatva, nagy örömet hirdet nektek az ég!

Ti özvegyek, ti árvák, ti otthontalan bujdosók, figyeljétek a karácsonyi üzenetre: Nektek hirdet az angyal nagy örömet, azt, amelyre a szívetek vágyik, hogy akinek többé már senkije nincsen, bízzék, mert felveszi gondját a jó Isten.

Ti kesergő édes anyák és apák, akiknek a mai karácsony csak gondot és bűt hozott, ne adjátok át magatokat a vigasztalan bánatnak, mórt nektek szól ma első sorban a karácsonyi szózat: hogy a Krisztusban megváltót adott e földnek az Isten kegyelme!

Sok mindent megváltoztathatott e földön a háború vihara. Da az isteni kegyelem és jóság Maradását nem szüntethette meg. A Krisztus ma is itt van, mert ma is elküldte őt az Isten jósága hozzánk. Nézzétek, miként vonul be közénk ma is szerényen, de diadalmasan. Nézzétek, hogyan megy szépen, csendesen a lövészárkok dermedt tagú, nélkülöző, fázó katonái közé. Százezernyi számban megy a kis Jézuska karácsonyi ajándéka a kará-

csonyi ünnep hangulatára vágyó hadfiak közé. Micsoda öröm lesz az nekik, ha az elhagyott otthonra emlékezve kiérzik azokból a szerető kezek által összerakott ajándékokból az együttérző szeretet melegét!

Nézzétek hogyan jött el hozzánk most is a kis Jézus, amikor a közös veszély és a közös bánat összeforrasztotta az egymásnak idegenek szívét. Amikor szinte diadalát üli a jobb lelkekben az önzetlen, az elfogulatlan testvérszeretet. Amikor nem tud elmenni egymás mellett részvétlenül két idegen ember, hanem igyekszik letörölni a felfakadt könnyet és elnémítani a fel-törő sóhajt.

Nézzétek, miként hágja át a jézusi megértés szelleme a társadalmi korlátokat s miként hajlik le a gazdagok és gondtalanok elpuhultnak hitt társadalma a szegény beteghez, miként kötözi be a sebet, miként igyekszik megenyhíteni minden bánatot. Nézzétek, már most is mennyivel melegebben tudunk szeretni, mennyivel buzgóbban tudunk imádkozni, mennyivel többet tudunk áldozni, mennyivel önzetlenebbek lettünk!

A háborús karácsony azt prédikálja nekünk, hogy a nyomorúság a legjobb nevelő eszköz a bölcs Isten atyai kezében.

Ez az a vessző, amellyel lesújt, meri szeret. Szeretetének bizonyosága szent Fiának elküldése. A háborús karácsony azt prédikálja nekünk, hogy az ég ma is, mint mindenkor, dicső fényben ragyog! S fényét ráveti e mi szomorú földünkre is, hogy Isten dicséretére nyíljék ajakunk!

Nehéz, komoly, megpróbáltatásokkal teljes időket élünk.

A háborús megpróbáltatások e nagy karácsonyán hamarabb megtaláljuk mi is az Istent, világosabban ismerjük fel, milyen nagy áldást adott nekünk Jézusban az Isten. Fogadjuk őt alázatos bizodalommal, hűséges szeretettel. Ne legyen ő többé csak átvonuló vendég, hanem életünk vezére, Mesterünk., Urunk. Meglássátok, ha majd az ő szelíd, isteni lelke hatja át ezt a földi világot, ha majd minden szívben az ő szelleme ól, nem lesz többé soha ilyen szomorú karácsonyunk, mint ma. Fogadjuk hát az Urat hallelujával. Könyes szemekkel, zokogó szóval, bánatos szívvel bár, de zengjük hát mégis a karácsonyi örömmel szavát: „Dicsőség a magasságos mennyekben az Istennek, e földön pedig békesség a jóakarató embereknek!” Amen.

Az igazi lélek.

Nem félelemnek lelkét adta nekünk az Isten, hanem erőnek és szeretetnek és józanságnak lelkét.

(II. Tim. 1.7.)

A zsoltáríró a maga gyarlóságát felismerve így sóhajt fel az Úrhoz: Útjaidat, Uram, ismertesd meg velem, ösvényeidre taníts meg engemet! Vezess engem a te igazságodban és taníts engem, mert te vagy az én szabadító Istenem! (Zsolt. 264-5).

Így sóhajtunk ma mi is mindannyian az egek Urához. Olyan nehéz megpróbáltatás szakadt ránk, amilyen ritkán sújtott egy-egy nemzedéket. Olyan nehéz időt élünk, amilyen csak a mártírokat termő időszakokban nehezedett a világra. Oly borzalmas tanácstalanság üli meg az emberek lelkét, hogy nyomása alatt mindenki önkéntelenül is az égre irányítja a

szemét, a szívót, az ajkak könyörgését, mondván: Vezess engem, Uram, taníts engem, Uram, mert te vagy az én szabadító Istenem!

Lessük-várjuk a híreket a csataterекről. Egyikünk észak felé küldözgeti sóhajait, másikunk a délre húzódó vándormadárra bízza szíve üzenetét. De a sóhaj, mire odaér, ágyuk dörgésébe vész, a vándormadár meg elkerüli a szokott utakat, amelyeken nem talál ma pihenő helyet. Csak az ég felé áll most nyitva az út, csak az imádságos lélek szárnyainak van ma szabad röpte, csak az a sóhaj éri el ma célját, amelyben a szabadítás áldott Istenét kérjük esedező szóval: Vezess, Uram, a te igazságodban és mutasd meg nekem a te utaidat!

Mi is vezessen ma bennünket, ha nem Istennek igéje? Ki is mutassa meg ma azt az utat, amelyen lelkünk elvesztett békeségét ismét megtaláljuk, ha nem maga a gondviselő jóság örök szent Istene? Avagy a csüggedt lemondás szegje e szárnyát bizó lelkünknek? Vagy a tétlen zúgolódás lelkére hallgassunk? Vagy a félelem sorvasztó terhét nyögjük-e? Avagy a néma túrés és a tanácstalan megadás érzésének adjuk át magunkat?

Aki érzi, hogy őt az Isten vezeti, az Isten tanítja, aki tudja, hogy az Isten az ő segedelmének is áldott Istene, az, mint az evangélium gyermeke, meg fogja érteni Pál apostol ama mondását: Nem félelemnek a lelkét adta nekünk az Isten, hanem erőnek, szeretetnek és józanságnak a lelkét!

Az apostol ez igazságát meg kell értenünk. Különösen nekünk, az evangéliom gyermekeinek.

Egyszer egy megtért pogánynak szemrehányást tettek a társai, miért hagyta el ősei vallását, miért csatlakozott a Krisztus hívei közé? És az azt felelte: Eddig mindig csak riasztgattak mindennel és mindenkitől csak félttem. Félttem a perzselő napsugártól, félttem a cikkázó vilámtól, a csattanó mennydörgéstől, a rohanó széltől, a gomolygó felhőtől, az élet ezernyi változásától, az emberektől, a törzsfőnöktől, az égen ragyogó csillagtól, a földön kígyózó pataktól, a föld alatt lakó szellemektől, a föld felett az égben lakozó Istentől, félttem az élet megszűntét jelentő haláltól, félttem mindentől, ami körülvesz és mindentől, ami rám várakozhatik. De mióta a Krisztus szelíd Istenét megismertem, azóta nem félek semmitől. Tudom,

hogy az a napsugár az Istennek jóságos mosolygása, az a villám az ő intő tekintete, az a mennydörgés az ő óvó szava, az a csillag az ő atyai vigyázása, az a terhes felhő az ő jóságos gondoskodását rejti magában, a rohanó szélben ő maga száguld végig a világon, az élet sokféle változása kezének munkája, a felsőbbség sincs, ha Isten nem akarja, a földi hatalmak is megítéltetnek, a föld alatt is az ő keze mutatja a lopva szűrődő vízcsepp, a csobogó patak, a morajló izzótűz útjait, a halál híd, melyen hozzája jutunk, a koporsó ajtó, melyen hozzá belépünk, minden mindenben az én jó Istenem! Azért nem félek semmitől, mert, amint a zsoltáros király mondja: „Isten a mi oltalmunk és erősségünk, igen bizonyos segítség a nyomorúságban! Azért nem félünk, ha elváltoznék is a föld, ha hegyek omlának is a tenger közepébe; zúghatnak, tajtékozhatnak hullámai, hegyek rendülhetnek meg háborgásától I (Zs. 46, 2-4).

Nem félelemnek lelkét adta nekünk az Isten! A vallás csak akkor áldás, ha erősít, biztat, felemel. Aki akár Istenére, akár az élet nyomorúságaira félelemmel, rettegő kishitűséggel tekint, az nem valóságos, annak a lelkében csak a túlvilá-

giaktól való babonás félelem nyomasztó érzése él. A Krisztus vallása abban különbözik minden más vallástól, abban emelkedik minden más vallás fölé, hogy nem ismeri a félelmet sem Istennel, sem emberekkel, sem múltakkal, sem jövőddel szemben. Hátha azért engedte ránk Isten a háború rémét, hogy megtanítson bennünket félelem nélkül nézni az égre, az élet bajaira, a szív fájdalmaira, a lélek próbáira? Hátha azért bocsátotta ránk Isten a háború rémét, hogy megértesse mindenkivel, hogy a Krisztus hívét a jelenvaló nyomorúság sem nyugtázza le, mert neki az erő, a szeretet és a józanság lelkét adta hitében az Isten?

Azt mondja Pál apostol, hogy akiben nincs meg a Krisztus lelke, az nem az övé. Jézusban pedig az erő lelke élt. Az erőé, amely őt minden kísértésben, minden megpróbáltatásban, minden szenvedésben fenn tudta tartani. Micsoda hatalmas próbát állott ki a mi isteni Mesterünk a pusztai megkísértéstől kezdve egészen a keresztnek haláláig! És akik őt követték, azzal bizonyították be mindenkör hogy ugyanaz a lélek van bennünk, amely a Krisztusban volt, hogy meg nem csüggedtek soha. Emberek üldözése, ha-

talmasok erőszakossága, életút nehézsége, nyomorúságok ostroma, élet veszedelme nem tette csüggedőkké sem a reformátorokat, sem azok szenvedő, vérző utódait, hanem a próba csak hitüket, lelkük erejét edzette, fokozta, hogy mint diadalmas hősök kerültek ki a nagy és emésztő harcokból. Közmondás, hogy a pálma csak a teher alatt nő igazán. A lélek is csak a nehézségek küzdelmei alatt válik igazán erőssé! Nézzétek az evangéliumi vallásosság klasszikus népét, a német hitrokonokat. Fejedelmükkel együtt milyen erősen hívő lélek lakozik azokban, mikép kiáltják oda a mindenfelől ellenök sereglő népek millióinak: „Mi németek senkitől sem félünk, csak az egy Istentől!” S meglásátok, miként mondhatják majd el a borzalmas harcok után az apostol ama szavait: A diadalom, amely meggyőzte e világot, az a mi hitünk! (I. János 5,4). Ebben az erős hitben nekünk is versenyre kell velük kelnünk. Félre a kishitűséggel és a félelemmel! Erős lélek vezessen, éltesse, biztasson, lelkesítsen mindnyájunkat, hogy elmondhassuk mi is az önbizalmat nevelő igéket: Az Úr az én világosságom és üdvösségem: kitől féljek?

Az Úr az én életemnek erőssége: kitől rettegek?

Hátha azért engedte reánk az Isten a háború borzalmait, hogy megelevenítse bennünk az erőnek a lelkét, amely megtart az élet próbái között? 1 Hátha ezért engedett ránk Isten ekkora kísértést, hogy ez a tespedt csüggettségben szenvedő kor megtanuljon bízni, hinni Istenben, önmagában, a jónak diadalában, az élet igazi értékében és erős lélekkel, csüggedetlenül tudjon állni a küzdelmek között?!

De a vakmerőség, az erő, a bátorság lelke még nem elég az élet boldogságának megszerzésében. Amit az erő megszerez, azt a szeretetnek kell megaranyoznia és megtartania. Az erő csak a nyers köveit hordja össze annak a hajléknak, melyben a megelégedés és békesség otthonra találnak. Kedvessé, lakhatóvá, otthonná a házat csupán csak a szeretet teheti. Éának a szeretetnek a lelkét adta nekünk az Isten. Ugyanazt, amely a Jézust Messiássá avatta. Ugyanaz, amely az ő életét áldotta, istenivé tette. A szeretetnélküli élet olyan mint a napsugártalan völgy: bánatában, elhagyatottságában örökké könyezik. Azért volt mára mi életünk olyan nagyon visszás, olyan nagyon sivár, olyan unott, olyan örömtelen,

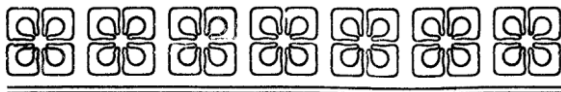
mert megfogyatkoztunk a szeretetben. Hátha azért engedte az Isten ránk zúdulni a háború csapását, hogy a szív ismét megtalálhassa önmagát!? Nézzétek, már eddig is mennyivel diadalmasabb közöttünk a szeretet! Hogyan akarja kivenni a részt minden ép lélek a testvérszeretet fájdalmat és nyomorúságot megváltó munkájából! Hátha azért engedte ránk szakadni Isten a háború borzalmait, hogy amire nem voltunk képesek a jólét, és a békesség idején, most az átvonuló vihar szíveket tipró, életet oltó nehéz ostromában megtaláljuk a jobbik énünket s felismerjük, hogy nekünk a Krisztus Jézusban az Isten a szeretet lelkét adta, hogy az építse újjá boldogságunk, békénk, jólétünk és megelégedésünk omladozó hajlékait?!

Ezért józanul Ítéljük meg a megpróbálás ez üdvösségünkbe vágó napjait. Hiszen az evangéliumban nekünk a józanságlelkét adta az Isten. Azét a józanságét, amely az életet sem kevesebb, sem több értékűnek nem tartja, mint amennyinek Isten maga szánta: hogy a gyarlóság világában is éljünk a tökéletesség eszményeinek, legyünk és maradjunk azok, amiké alkotott az Isten, az ő képe másai, munkatársai, gyermekei a Jézus Krisztusban! Hátha azért engedte

ránk az Isten e borzalmas háborút, hogy a józanság alvó lelkét felébressze bennünk, amely nem enged többé festett mennyországok után áhítozni, hanem az igazi mennyország felé irányítja lelkünk vágyát, szemünk tekintetét? Hátha azért engedte rajtunk úrrá lenni Isten a halált és gyászt hozó háborút, hogy amire bölcselkedés, tapasztalás, példák özöne, lélek ösztöne, jóakarát figyelmeztetése, kárvallás, bűn gyalázata megtanítani nem tudott, most a gyász, halál, veszteség, kedveseink elhullása, szerető szívek összetörése, fájó sebek és sajnó lelkek százezreinek fájdalma tanítsa meg e léha és elbizott kor gyermekeit józanságra?!

Az Isten útjai nem a mi utaink. Lehet, hogy amiből mi csak fájdalmat érzünk ki, az szolgál majd legnagyobb javunkra. Lehet, hogy amit eddig talán soha megtanulni nem tudtunk, most fogjuk megtanulni a szenvedések világában, hogy nekünk nem a félelem lelkét adta az Isten, hanem az erőnek, a szeretetnek és a józanságnak a lelkét. Ez a lélek van hivatva újjáteremteni ezt az egész világot, felemelni a szívet, nemesíteni a lelket. Azért most, a háborús idők emberfeletti nagy megpróbáltatásai között ne a tépelődő csüg-

getegség ülje meg a lelkünket, hanem csak a buzgó hit imádkozó szava: Vezess engem Uram, a Te igazságodban és ismer-tesd meg velem a te utaidat, mert te vagy az én szabadító Istenem! Ámen!

Az év utolsó estéjén.

És monda az angyal: Jöjj ki és állj meg ezen a hegyen az Úr előtt. Es ime ott az Úr colt elmenendő. Es az Úr előtt megvén vala nagy erős szelj amely a, hegyeket megsaggatta és meghasogatta a kősziklákat az Úr előtt. Ije az Úr nem volt abban a szélben. Es a szél után földindulás lett. De az Úr nem volt a földindulásban sem. Es a földindulás után tűz jött. De nem volt az Úr a tűzben sem. Es a tűz után egy halk és szelid hang hallatszott. Es mikor Illés ezt hallotta, befedé az ő arcát palástjával.
I. Kir. 19,u—13.

A haldokló esztendő búcsúzni készül. Néhány rövid óra még és azután örökre elhagy bennünket. Meghal az év, csak emléke marad. Do micsoda emlék! Telve gyásszal, szomorúsággal! Mennyi könny és mennyi bánat, mennyi sóhajtás és mennyi fájdalom jelöli ennek az esztendőnek az útját! Szíveken gázolt keresztül könyörtelenül, lelkeket tiport össze kérelmetlenül. Nem hatotta meg a tépett szívek fájdalma, nem indult meg a könyörgő

szavakra, nem szűnt meg a feltörő imádság sóhajtozásaira, végigrohant a fájó lelkeken s minden lépésére egy-egy szomorú sóhajtás fakadt. Ti ifjak, jegyezzétek meg, hogy talán soha se lesz többé, ti öregek emlékezzetek, hogy talán sohasem volt még esztendő, amely annyi özvegyet és árvát, annyi könyvet és annyi zokogást termelt volna, mint az 1914-ik év, amelyet most búcsúztatunk. És nem bírt annyi virágot hajtani, hogy minden sírt felékesíthetett volna, nem bírt annyi szépséget teremteni a természet ölén, amennyivel feledtetni tudná bánatunkat.

Ma valóban olyanok vagyunk, mint Illés, az Úrnak vereséget, csapást, megszégyenítést szenvedő prófétája, aki el-kivándorolt a pusztaságba, hogy elrejtse bánatát, elfelejtse keservét. Ma ezrek és ezrek átérzik Illésnek fájdalmát, aki elment az embernemlakta pusztába egy napi járőföldre és leült egy fenyőfa alá és könyörgött, hogy hadd haljon meg és monda: „Elég! Most óh Uram, vedd el az én lelkemet!”

De Illést megvigasztalta és megbiztatta az Úr. Mert ő nem hagyja el, akik ő benne bíznak. Az Úr angyala szállt le Illéshez és a csüggedőt megerősítette.

Hozzánk is van ínég az Úrnak vigasztaló szava. Az Úr angyala a távozó esztendő képében hozzánk is szól és azt mondja nekünk is, amit egykor Illésnek mondott: „Jöjj ós állj meg őzen a hegyen az Úr előtt!”

Eljöttünk, hegyen állunk, az Úr előtt állunk. Itt az ő dicsősége hajlékában, itt az ó és az új esztendő váltakozásának határán mintegy magas hegyről belelátunk a múltba, belesejtünk a jövőbe is. Hadd szűnjék most meg egy kevés időre minden könnyhullatás, hadd némuljon most el minden panasz, hadd aludjék most el minden fájdalom, enyhüljön meg minden gyász: Az Úr lesz most köztünk elmenendő. Az esztendők váltakozását az ő szent keze igazgatja. O ad pirkadást a kelő napnak, ő borítja be ismét az éj sötét fátylával. A múltó időt ő hengeríti fel az örökkévalóság tengelyére. Szent az esztendők váltakozásának nagy pillanata: komoly megilletődéssel, Istent imádó lélekkel, megnyugvó és bízó hittel álljunk ma meg az Úr dicsőségének hegyén: az Úr megy el közöttünk a múltó idők forгатagában I Ha nem érezte volna még ezt valaki az esztendő eddigi folyamán, úgy értse meg ma, mikor e hegyen áll itt s tekintsen a

jövőbe, ismerje meg, miben nyilatkozik meg nekünk az Isten?

Mikor Illés megállt a hegyen, azt látta, hogy „az Úr előtt megyén nagy, erős szél, amely a hegyeket megszagatta és meghasogatta a kősziklákat az Úr előtt, de az Úr nem volt abban a szélben I Es a szél után földindulás lett, de az Úr nem volt a földindulásban sem! És a földindulás után tűz jött, de nem volt az Úr a tűzben sem”.

Emlékezzünk csak, mi is láttuk mind-ezeket! Láttuk, amint ez esztendő közepén egyszerre vége lett az emberiség békességének. Amint népek és nemzetek egymásra zúdultak. A háború szélvésze felkavarta a földnek fővénnyét, melynek minden egyes porszeme egy-egy fegyveres harcos volt. Egy-egy porszem a nagy emberiségben, de nekem, vagy neked, nekünk mindnyájunknak szeretett vérünk. Egyiknek a kenyérkeresője, másiknak a védelmezője, egyiknek a hitvese, másiknak az apja, vagy a gyermeke, a testvére vagy a jövendőbelije. Egyikükkel a szerető szívből szakadt ki a legfájóbb darab, másikkal odalett a jövendő minden remény-sége, a jelennek minden nyugalma. Es egymásután jöttek a szívettépő hírek, hogy

az egyik hősi halált halt, a másik vérezve, csonkán sóhajtozik szerető szív után. Jöttek a hírek diadalmas csatákról, amelyeket kedveseink életének és épségének árán vívtak ki.

De az emberek nem okultak a sok könyhulláson. Valóságos földindulásként zúdultak egymásra a népek, mintha hegyek és sziklák roppantak volna össze s ma már íme a népek és országok egész tömege visel hadat egymás ellen. A földindulásból tűz áradt szerteszét és ma elpusztult városok, üszkös házak, letiport kenyértermő földek, pusztulás, romhalmaz jelzi az átvonuló istenítélet útját mindenütt!

Nem akarom a háború borzalmait végig festeni, belefárad, belefásul a lélek a pusztá elgondolására is annak a nyomorúságnak, annak a gyásznak, annak a kimondhatatlan sok veszteségnek, mii a mai világháború hozott és hoz még mireánk. Csak azt akarom mindenki figyelmébe ajánlani, hogy mindezekben nincsen jelen az Isten. Amint Illés észlelte, azt láthatjuk mi is, hogy az Úr nem volt jelen sem a szélvészben, sem a földindulásban, sem a tűzben! Mindezek az Úr előtt jártak.

Mindezeket a nyomorúságokat az Isten engedte ugyan ránk zúdulni, de nem

ő küldte ránk. Ő a békesség, a szeretet, az áldó jóság örök Istene. Ami veszedelem, ami pusztulás, ami nyomorúság terhe alatt most szenved az emberiség, az mind a maga javíthatatlan gyarlóságának a gyümölcse. Nem az Isten az, aki e háborút szerzetté, hanem az emberi gyarló indulatok egész tömege: az irigység, a népek kicsinyes versengése, a hatalmasok hivalkodása, fejedelmek torzsalkodása, nemzetek hatalomvágya, telhetlensége, pusztító gyűlölködése. Ne tévelygjünk, az Isten nincsen benne abban a szélvészben, abban a földindulásban, abban a tűzben, amely ma felforgatja a békességre vágyódó világot. Senki se sértse meg az Istent azzal a feltevessel, azzal a váddal, hogy ő akarja boldogtalaná tenni földi gyermekeit, vagy azok bármelyikét, Az Isten nem kísért gonosszal, mert maga is megkísérthetetlen. A távozó esztendő, amely oly sok keserűséget hozott ránk, komoly figyelmeztetéssel fordul hozzánk ez utolsó estén: „Jöjj és állj meg ezen a hegyen az Úr előtt. Mert Isten lesz itt elmenendő. De az Isten nincsen sem a szélvészben, sem a földindulásban, sem a tűzben. Mindezek csak ő előtte járnak”. Az Istenre csak ezután találunk reá!

Hol van hát, mikor látjuk hát meg a mi megtartásunk örök Istenét? A távozó esztendő erre a kérdésre is megfelel. Jöjj ki, állj meg ezen helyen és figyelj. A külső borzalmak látása meg ne tévesszen, figyelj 1 Mikor Illés előtt a pusztító elemi csapások elvonultak, azt olvassuk, hogy „a tűz után egy halk és szelíd hang hallatszott. És amikor Illés ezt hallotta, befedé orcáját az ő palástjával.” Mert abban a szelíd és halk hangban szólt hozzá az Úr!

Testvéreim, mikor az év utolsó estéjén a lelketekben megcsendül a templomba ösztönző vágy szelíd és halk hangja s ti érzitek e szent estén az énekköltő igazát: „Örül mi szívünk, mikor ezt mondják: a templomba megyünk, hol Úristennek szent-igéjét halljuk”; mikor az év utolsó estéjén ellenállhatatlan lelki kényszer a templomba, a békesség házába viszi lépteiket, akkor az Úrnak anyyala szól tihozzátok.

Az Isten házában, mikor a szomorú bánat és a lelki gyötrődés óráin megszólal az Isten vigasztaló evangéliuma; mikor az Isten megtartó kegyelmének szelíd békességét hirdetjük a megterheltetnek; mikor örömhírt prédikálunk a szegényeknek; mikor a templomba viszi bánatát a kesergő lélek és a templom áhíthatos légkörében

bele oltódik lelkébe az intés, a biztatás: „Ne félj, csak higgy!”: akkor az Isten jelent meg közöttünk.

Sohasem a pusztító viharok romboló hatalmában, hanem mindig a békesség, a vigasztalás, a könyörtlő részvét, az örömszerző szeretet meleg és szelíd szavában jelenik meg közöttünk az Isten. Mert a mi Istenünk nem a haragvó bosszú pusztító Istene, hanem Istene a szeretetnek, jósnak, áldó kegyelemnek. A hol a szeretet nevében menedéket, éltető falatot, üdítő vizet, melegítő ruhát, csillapító jószót, erősítő vigasztalást nyújtanak az emberek egymásnak: ott jelenik meg közöttünk az Isten.

Meglássátok, testvéreim az Úrban, hogy ha majd ezek a pusztító viharok elmúlnak, ha majd elül a szélvész, elpihen a földindulás, elalszik a tűzvész, ha majd ismét megtalálják a népek a békesség útját: akkor látjuk meg igazán az Istent és az ő Szentlelkét e világban. A megpróbáltatások e nehéz viharában nekünk nem szabad kétségeskednünk az Isten jóságában és szeretetében. A vihar ne törje meg, hanem inkább erősítse meg a mi hitünket, szilárdítsa meg ama reménységünket, hogy az Isten még csak ezek után jelenik meg

köztünk a maga boldogító szeretetével, a szelídség, az emberszeretet, a megértés és megbecsülés, a népek kölcsönös jóakaratának áldásaiban. Amikor majd a borzalmas világháború után jobb, áldottabb, boldogabb korszak következik be, a biztosabb és állandóbb békesség korszaka. Amikor majd az ő evangéliuma nemcsak jelszó lesz, hanem élő valóság, igazság, erő, út a Jézus Krisztus ösvénye, Isten dicsősége!

Már most is belecsendül az Úr szelíd, halk szava a háború orkánzó viharába. Belecsendül nemcsak a templomban, hanem a sebesültek gondozásában, a társadalom segítő munkájában is mindenütt. Ahol a szívekben megszólal a testvérszeretet örömszerzésre készítő törvénye, ahol áldás száll a teherrel megrakottak ajkáról az egek Urához az embertársak segítő jószágáért, ott már mindenütt az Úr közeleg felénk.

A búcsúzó esztendőt, midőn távozik, ne csak vádak és panaszok özönével bocsássuk hát útjára, hanem hallgassuk és szívleljük meg utolsó tanítását is, mellyel bizalomra, hitre, reménységre tanít. A viharban ne keressük az Istent, azután jön ő el a szelíd szeretet, a megértő jószág,

a bízó reménység áldásaiban. Az eszten-
dőtől azzal a reménységgel búcsúzzunk
tehát, hogy a jövő év megláttatja majd
velünk a szeretet, jóság és békesség örök
Istenét! Legyen úgy 1 Boldogabb újévet!
Ámen!

Isten ítéletei.

*Szívem utánad vágyik ... az én
lelkem is bensőmben Téged keres,
mivel ha ítéleteid megjelennek a
földön, igazságot tanulnak a föld
lakosai. Ésaías 26, '3.*

Az életet mindenki átéli ugyan, de nem mindenki igyekszik megérteni. A legtöbb ember úgy van vele, mint a nap-sugárral vagy a futó felhővel. Látja, élvezi fényét vagy érzi permetezését, de nem okoskodik azon, miből keletkezik az a sugárzás, miből támad az a felhő? Az megéppenséggel nem jut eszébe, hogy arról is elmélkedjék, mire is figyelmeztetnek bennünket az élet e mindennap látott jelenségei?

Nagy időket élünk. Olyan időket, amilyenek nemzedékek támadása a múlása nyomán se ismétlődnek meg. Világese-mények sodrába kerültünk, amely ese-mények hullámcsapásai minket is érintenek.

közülünk sokakat el is temetnek mindörökre. A mai gyermek előtt, ha majd felnőtt, álmoknak tetszik a visszaemlékezés változatos képe. A mai felnőttek ki nem fogynak majd az átélt tapasztalatok festegéséből. Hősök és mártírok társadalmában élünk. Olyan korszakban, amelyet költők fognak megzengeni időtlen időig, s amelyről a történetírás századokon át fog találni feljegyezni valót.

De nem elég csak átélni, meg is kell érteni korunk életét. Meg kell látnunk, hogy most az Isten ítéletei vonulnak át fölöttünk. Meg kell értenünk, hogy minden egyes jelenség egy-egy ujjmutatása annak a Hatalmasnak, aki a népek és nemzetek, aki a világok sorsát csodálatosan igazgatja, Az ő ítéletéből szakadt reánk a nyomorúságok egész tengere. Átadta a világot a saját gyarlóságai vezetésének. Engedte, hogy az emberi indulat, kicsinyes vágyak, szenvedélyek egész tömege irányítsa az emberiség sorsát mindaddig, amíg minden lélek igaz bűnbánattal nem fohászkodik majd: „Uram, ne engedd, hogy elveszünk, Uram állj mellénk, Uram vezess te a te irgalmasságod szerinti” Most úgy vagyunk, mint egykor a tanítványok voltak, amikor a Mester a háborgó tengeren hajójukat a

saját vezetésükre bízta. Ott volt ő is, de fejét nyugalomra hajtva, nem törődött velük. A segedelemmel azonban a legelső szóra készen volt s mikor a gyengeségük tudatára megtanított emberek hozzáfordultak, tüstént lecsillapította a zajló hullámokat.

Most is így akarja az Úr megértetni a világgal, hogy nem emberek, nem földi hatalmasságok kormányozzák a mindenség életét. Sőt amikor a földi ember kezébe veszi sorsa kormányát, mindig csak nyomorúságot és bajt zúdít önmagára. Ezt az igazságot meg kell most értenünk, hogy meglássa minden gondolkodó lélek, miként valósul meg rajtunk a próféta ama mondanása: *Ha az Úr ítéletei megjelennek a földön, igazságot tanulnak a föld lakosai!*

Ma a gépek korszakában, mindenki ismeri és tapasztalta már azt a mindennapi, szürke igazságot, hogy a gépek vezetéséhez érteni kell, mert különben baj és szerencsétlenség következhetik be. Az emberiség, a világ is egy hatalmas géphez hasonlítható, amelynek harmonikus együttműködését békességnek nevezzük. Míg ebben nagyobb fennakadás nincsen, addig szépen folyik a munka, fellendül a munka nyomán a jólét, a haladás, a kultúra s

minden, ami az életet kívánatossá és kedvessé teszi. A harmonikus együttműködéshez szükséges, hogy a gépezet minden egyes része jói teljesítse a maga hivatását, egymást ne zavarja, mert különben bajok állanak be. A világ gépezetében, minden népnek, nemzetnek, fajnak, nyelvnek, társadalmi osztálynak és egyes embernek megvan a maga szerepe, feladata, hivatása. Senki sem fölösleges, de senki sem maga a gépezet. Ez a világháború, amelynek most a borzalmait és nehéz csapásait szenvedjük, *úgy* keletkezett, hogy a gépezet harmóniája megbomlott. Egy-egy zavaró szál akadt bele a kerekbe, meg a tengelybe. Az egyiket úgy hívják, hogy irigység, a másikat úgy, hogy haszonlesés, a harmadikat úgy, hogy verseny, a negyediket úgy, hogy alattomos ravaszkodás, diplomáciai furfang, elvetemült gonoszság s mit tudom én, mi mindenféle kicsinyes és nyomorúságos indulat. Parányi szálacska magában, jelentéktelen semmiségnek látszik mind, de zavart okoz, akadályt képez, harmóniát ront bárhova kerül.

De a legnagyobb baj mégis csak abból származott, hogy az emberiség maga ragadta kezébe a maga sorsa intézését, elfeledte

az Isten igazságát, nem törődött azzal, hogy könnyebb egy világot felforgatni, mint egyetlen letiport szívet megnyugtatni s felidézte a világháború rémét, mely most már láncairól elszabadulva, végigtiporja az egész világot, mind tovább és tovább terjeszti karjait, magához ragadja a legbékésebb otthonok nyugalma is és ha nem éget is föl minden egyes hajlékot, de a lángbaborított világ füstjét mindenüvé eljuttatja, hogy könnyeket facsarjon ki a népek millióinak szeméből. Isten ítélete rajtunk ez a világháború, ítélet, amelyet magunk vontunk magunkra, kezünkbe ragadván sorsunk intézését.

De Isten bölcsessége úgy akarja, hogy még ebből is jó származzék. Isten bölcsessége még a legnagyobb szerencsétlenségből is áldást tud fakasztani. Minden Ítélet szenvedéssel és fájdalommal, keserűséggel és bánattal jár, de Isten még azt is mind javunkra fordítja. Íme a világháború komoly csapásai alatt már is sok isteni igazságot megtanultunk.

Nagyobb lett közöttünk és bennünk az alázatosság és az istenfélelem. Olyan embereket látunk most megjelenni a templomokban, akik azelőtt nem gyakorolták, sőt talán gúnyolták a vallásosságot.

Ma azok is érzik, hogy a szívet semmi sem nyugtathatja meg aggodalmaiban s bánatában, csak az Istenbe vetett élő bizodalom.

Megnövekedett közöttünk a testvéri együttérzés, az emberszeretet és most az emberek kezdik megtanulni azt az áldott igazságot, hogy a boldogságnak és az általános megelégedésnek nincsen biztosabb fundamentuma, mint a kímélő, a felsegítő, a jóltevő emberszeretet.

Ma nagyon kevéssel is meg tud elégedni az ember. Láttam embereket a kórházak betegágyain fekvve, láttam embereket az utcákon sántikálva, akik nyomorúságukban is áldották a jóságos Isten kegyelmét, hogy legalább életben maradtak, hogy örülhetnek tovább is a fényes napsugárnak. És ezek az emberek az Isten Ítéletének bekövetkezése előtt egy gyűrött nyakkendőért, egy elsózott falatért képesek voltak átkozni az egész életet s megkeseríteni a maguk és kedveseik legszebb óráit.

Ma megtanulja az emberiség, megtanulják a népek és a nemzetek is, hogy a világkormányzást legjobb csak a bölcs Isten kezére bízni s az emberiségnek, a népeknek és nemzeteknek s azok veze-

tőinek nem lehet szebb, áldottabb, magasztosabb hivatása, mint tudakolva járni az Isten útjait, megfigyelni újjmutatásait és betölteni Isten akaratát.

Ez igazság felismerésére és belátására Isten bölcsessége néha meglepő utason vezeti a gondolkodó lelket. Az Isten útjai igazán csodálatosak, az ő ítéletei valóban kikutathatatlanok mindenben. Van egy nép, amely a békesség idején színre barátja volt nemzetünknek, de a veszedelem nehéz idején a barátság kötelességét megtagadta. Okul azt adta, hogy meg akarja kímélni országát és népét a nyomorúságtól. S nem csodálatos-e, hogy az Isten ítélete e népen is megjelent? Megdöbbenve olvastuk a lapokban, hogy Isten e nép földjét átengedte a maga belső erőinek. Leemelte kezét a föld méhében rejlő titkos erőkről s azok egy pillanatra felszabadulva, meg rázták a földet, rendülése nyomán otthonok lettek semmivé, városok rommá, az emberélet tízezernyi számban aludt ki örökre. Oh borzalmas az Úr ítélete! S valahányszor az Úr ítélete megjelenik a földön, mindig *egy-egy* igazságot tanulnak a föld lakosai.

Az a borzalmas földrengés, amelynek csak a pusztá híre is megállítja bennünk a

szívnek verését, amelynek a gyásza megilleti mindnyájunk lelkét, oly sok nyomorúságot, oly sok keserőséget, oly sok fájdalmat okozott, amennyinél többet egy háború sem igen okozhatott volna. Megdöbbenve állunk meg az Isten ítéletének e megrendítő jelensége előtt és vallást teszünk nagy alázatosan arról az igazságról, hogy valóban egyedül csak Isten az Úr az egész világon, hogy nincs emberi erő, bölcsesség, nincs emberi hatalom, amely dicsekedve kivonhatná magát az Úr kezeinek kormányzása alól.

Ezt az igazságot jóeleve meg kell tanulnia minden édesapának és minden édesanyának. Nemcsak azoknak, akiknek gyermekei most a világháború rémítő küzdelmében szenvednek. Nemcsak azoknak, akik a szívük szálaival vannak összekötődve azokkal a szegény katonákkal, akik talán reménytelenül, talán szenvedő testtel, vergődő lélekkel, szétszaggatott szívvel golyózáporban állanak. Meg kell ezt az igazságot tanulnia mindenkinek, akinek van e földön félteni valója. Betegség, járványos döghalál rémei leselkednek reánk. A tavasz nemcsak virágot hoz majd, hanem koporsók ezreit is, amelyekre azokat a friss virágokat szórhatjuk. Az Isten

ítélete most az lett mirajtunk, hogy szabad folyást enged az emberi bűnök és szenvedélyek által felszabadított pusztító rémek egész táborának. És ezek a rémek érző és vérző szívek millióin át veszik útjukat. Ha Isten ítéletei megjelennek a földön, tanulják meg a föld lakosai azt az igazságot, hogy mi egymás boldogítására vagyunk teremtve, hivatva és kötelezve, hogy addig kell egymást igazán, tettekkel szeretnünk, míg együtt enged élni az Isten kegyelme. Tanulja meg a világ, hogy a szívek szeretete az egyetlen forrás, amelyből a meggyötört lélek, a kesergő szív mindig meríthet üdítő italt, hogy abból nyerjen erőt a további, a szakadatlan küzdelemre. Az életet nemcsak át kell élni, hanem meg is kell érteni. Mindenben meg kell keresnünk és találnunk az Isten szent kezét, bölcs újjmutatását, mellyel nagy igazságokra és erős hitre tanítja a föld emberét. Amint azt a költő is oly szépen kifejezi:

Vesszöd ha sújt, karod ha dorgál:
 Tisztulunk a tűzben s nyomornál.
 Békén hordjunk csapást, keresztet,
 Ha Istennek ránk mérni tetszett!
 Uram, fogjad kezünk, s mi bátran
 Állunk setétben, roppanásban!

(Tompá M.)

Mondjuk hát el mi is a prófétával:
„Várunk téged Uram, a te ítéleted ösvényén! Mert tudjuk, hogy te a kegyelem és szeretet örök nagy Istene vagy. Ha ránk engeded is zúdulni a világitélet ostromcsapásait. Te magad is ott vagy velünk az úton, melyen bölcs jóságod vezet. Szívünk utánad vágyik óh Urunk, a mi lelkünk is bensőnkben Tégedet keres, ne hagyj el, jöjj, segíts, vigasztalj meg minket!” Á.men.

TARTALOM:

	•Old.
Az Úr látogatása.....	3
A világháború okai és tanulságai	13
Jézus ádventi üzenete.....	23
Isten szava a veszedelemben	30
Háborús karácsony.....	40
Az igazi lélek.....	50
Az év utolsó estéjén	60
Isten ítéletei	70